

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: Dr. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton.
Előfizetési ár: egész évre 28 korona, fél-
évre 14 korona. Egyes szám ára 60 fillér.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Debreczen, Kollégium:
ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Álmok álmodozása.

Szeretett Püspökünk, a Lelkészegyesület f. évi első számában, felhívja szolgatársait a Biblia olvasására és a komoly önvizsgálatra.

Aki alapos figyelemmel kísérte a mi Püspökünk munkakészségét és munkabírását, be kell ismernie, hogy gondolata, tettereje nagy terjedelmet fogát s szellemén és munkabírásán ernyedés, csüggedés nem tapasztalható. És központi gondolata mindig az evangéliom, amelynek fénye szinte áthívíti, keresztvilágítja az egész embert, Pál apostol istenfiúsági vallomását mutatva menynevei fénybetűkkel: „nem szégyenlem a Krisztus evangéliomát, mert Isten hatalma az, minden hívő idvességére“.

Soh'se volt a magyar református lelkészeknek nagyobb szükségük amaz isteni hatalomra, még a gályarabság idején sem, mint manapság. „Kizökkent az idő“ — s ki zökkenti vissza, ha nem a Krisztus evangélioma! Ki se zökkent volna soha, ha ama hatalom vezette, hajtotta volna. A gondolkodó lélek most láthatja tiszta világításban, ha elfogultság nélkül képes vizsgálni a forrongó indulatokat, törekvéseket, elméleteket az egyéni és társadalmi élet valami jobbra irányításában, hogy mindezek a törekvések, bármi jelszó alatt jönnek forgalomba, — amennyiben tiszta és komoly törekvések — az evangéliom lapjain mozognak és élnek. Én sokat foglalkoztam a különböző szociális irányú könyvek tanulmányozásával; mélyen érdekelt a nagy gondolkodó lelkek látása a dolgok és hatások területén, a magam életére is figyelve a hatások közt. Olvasmányaim alapján foglalkoztam az evangéliom életelveivel, menten minden dogmás célzatosságtól, összehasonlítva az ismert régiek és újabb nagy vallásos berendezésekkel, melyeket a rendkívül érdekes ásatások, felfedezések világosságra hoztak. S így komoly vizsgálat és önvizsgálat alapján mindig tisztább és tisztább fényben állott lelkem előtt ama krisztusi kijelen-

tés örökkévalósága: „én vagyok az út, igazság és élet“.

Hát mikor a mi szeretett Püspökünk azt ajánlja, hogy naponként foglalkozzunk a Bibliával, legalább annyit, amennyit az újságolvasással, hát ennél jobbat nem ajánlhatna. De nehezebbet is aligha.

A Biblia az élet könyve. Ez egy hétköznapi szólás-mondás. De tisztában vagyunk-e ezen szólás-mondás tartalmával? Olyan egyszerűnek látszik pedig, akár csak a lélegzés. S olyan bonyolult, akár csak a lélegzés. Olyan közönyösek vagyunk iránta, akár csak — a lélegzés iránt! Ugyan hány ember gondol a lélegzésére, testi életére vonatkozólag? Akkor mindent elkövetne, hogy legalább tiszta levegőben jarna és élne s ugyan keresné-e, még drága pénz árán is, a piszkos, romlott és sokszor járványokkal telített mulatóhelyek, kávéházak, kártyabarlangok élet-emésztő levegőjét!

A Biblia az élet könyve. Főként az evangéliomokban, a Jézus nyomán, emberi életünknek új lehetőségeit látjuk, halljuk, érezzük. De e megérzéshez nem az úgynevezett tudományos ismeret vezeti a lelket. Gondolkodásunkba, főként érzésünkbe egy folytonosan ható evangéliomi áramot kell bevezetni gyermekségünktől kezdve, a lelkészkepzőben pedig fokozott mértékben.

De mit gondol szeretett Püspökünk, — az olyan lelkészkepzőből, hol egyik elsőrendű tanár, a Bibliáról így tanítja a leendő papokat: „az újszövetség teljességgel nem veendő betű szerint, elbeszélései nem is egykorúak, tehát nélkülözik a hitelesség legelemibb kritériumát, az idők folyamán jócskán meg is romlott az eredeti szövege annyira, hogy a legalaposabb történeti kritikával is nehezen választható ki belőle az igaz mag (minő alakoskodó beszédmód ez! Hiszen ha nincs biztos eredeti szöveg, mi mutatja a romlást? Ha nincs méteres mérték, miből állapítható meg a távolsági kilométer?) és hogy az egész

telítve van csodás mithoszokkal“ stb. stb. Általában olvassuk csak el komoly figyelemmel a Prot. Szemle 1918. 1—3. füzet 45. lapon, ettől a nem egészen tiszta értelmű mondattól: „A felvilágosodás vette azután fel a reformátorok által elejtett fonalat és fejlesztette tovább a félbehagyott reformációt“ — a 48. lap aljáig. Olvassuk csak pontról-pontra s állapítsuk meg a mondatok felfogható értelmét, amint az ember esze megértheti, hogy *miről is van szó?* s egy központi állítás körül miként csoportosulnak a bizonyító, felvilágosító mondatok, — mint a testi szervezet egymást erősítő részei örvénylenek egy központi hajtóerő körül, úgy az értelmi megállapítások hogyan nyernek igazolást a tiszta tényleges igazság központi hajtóerejétől, hogy szinte érzi a figyelmes lélek azt a magasabb életmozgást, mely a mi lelkünket is sodraba kényszeríti s így lesz a tanulmány a lélek tápláléka, alkotó erőre. A Jézus élete az evangéliomok lapjain mozog. Olvassuk csak el ennek az életmozgásnak jellemzését a 47. lap 2-ik bekezdésében. A kétesértékű, sőt hitelevesztett evang. szöveg alapján lehet-e egy valóságos élőlény oly kiválóságát átérezni. Leírni lehet olyan szépen, de — nem vehető betűszerint. S a legszebb leírás is bírhat-e az élő igazság erejével?!

Nos, gondolja el szeretett Püspökünk, hogy a Biblia tanulmányozásának, vagy csak olvasásának vágya támadhat-e olyan lelkészképzőben, hol az összes lelkészképző tudományok, teljes harmónikus együttműködésben, főként a nevelő tanárok létezésében nem nyerhetnek teremtő és alakító hatalmat.

Az evangéliom több helyen megjegyzi, hogy Jézusból erő áramlott ki s ez erő gyógyító és újjászülő erő volt. Így kellene kiáramlani a Biblia élettelen betűiből, a nevelők lelkén át életre kelt erőnek. Miként a földben rejlő erő támasztja fel a magban szunnyadó életet s indítja növekedésre. Emberi lelkünkbe így helyezett el a bölcs Gondviselés magasabb életmagvakat kikelésre, gyümölcsözésre, de ezeket előbb életre kell költeni a már élő erőnek. S ha a nevelőben nincs meg az életerő, beszéde üres felhő, termékenyítő cseppek nélkül.

Bizony! hasonló istenországa a magvetéshez . . .

A. K.

A keresztyén ember élete annyira kemény és veszélyes harc, hogy sohasem szűnik meg kár nélkül; viszont folytonos győzelem is: mert aki itt harcol, az győz, ameddiglen el nem pártol a Főtől, Krisztustól.

ZWINGLI.

Közélet

Síralmas időkben.

Kacziány Géza dr. valóban boldog lehet. Vasvillás indítványa kedvezőbb fogadtatásra talált bolsevik eszméktől fertőzött falusi népünk körében, mint talán legédesebb, legmerészebb álmaiban előre láthatta. Nagyon „elmaradott“ község, ahol az orosz fogságból, frontokról hazakerült „vitézeink“ még mindig csak a zúgásnál, fenyegetőzésnél tartanak. Még hagyján, ahol „a tettek propagandájának“ csak annyi foganata volt, hogy a lelkesítő, tanítói fizetések tetemes csonkításával beérik a békében és életben-hagyás fejében. De minő rettenetesség, mikor se szó, se beszéd, 39—40 évi becsületes munkálkodás után éjnek-éjvadján futni kell nazireusi fűrtökkel megvénhedett lelkipásztoroknak, kiknek egyéb bűne sincs, minthogy talán „tulságosan“ is buzgón imádkoztak naponként, lenne már békesség és mindenekben jóakarát; jönnének vissza harcos fiaink épen, szépen, szerencsésen a különböző csatamezőkről.

És minő borzalom, mikor futkározó ügynököktől hatalmi örvénybe sülyesztett s hazánk zavaros helyzetében mitől se felő népünk neki megy a tanítónak és a megaláztatások, megfélemlítések keresett módjaival kényszerítik, hogy a szocialdemokrata párt elnöki tisztét „vállalja“ és mint ilyen is a Kalvaria keserves útját rója. Minő iszonyat, mikor jobbára 18—24 éves egyenektől vezérelt közönség, mintegy 150—200 főből álló kevély sokaság karácsony nagyhetének hétfőjén rá ront a lelkesre és védtelen családjára s tél-víz idején kiharja hányni a papot apró gyermekeivel összes világi javait tevő bútorával és egyéb ingóságaival az utcára és előző példák nyomán a beleizeledés ördögi hevületében a legrosszabbtól se riadna vissza.

Fájdalom, ez történt Tiszabecsen is, honnan a lelkesítő család Szatmárra volt kénytelen menekülni kinszenvedéses utazás árán. És csak azért, mert 3 napi határidőn belül nem ismerte el a helyi nép és katonatanács kizárólagos hatóságát eddigi törvényes felsőbb-ségeinek megtagadásával; nem érte be 5 éven át évi 3000 K fix fizetéssel, azontúl pedig kevesebbel és nem állt rá többféle nép- és katonatanácsai különleges „határozatokra“. Síralmas idők gonosz jelei ezek! S ha van még szikrányi remény, hogy érdemes egyházi hatóságaink segíthetnek anyaszentegyházunk eme nagy baján, Isten szerelmére kell kérnünk, siessenek segíteni! Mert a fekély terjed szörnyű gyorsasággal. Sajnos, a vasvilla villogni készül olyan helyeken is, hol a nép közszelleme századokon át egészséges volt s az is maradt egész le napjainkig. Még Szirmay „hű Milotáján“ is „kiáltás, rikoltás esik; azt hinnéd, ördögök ugatnak pokolban!“ . . . Mint ezt a költő Zrinyi mondaná ma s ahelyett, hogy a török áfium elleni orvosságot keresné, mélyen eltemetkezne afeletti bánatába, hogy szeretett fajtája ennyire züllésnek indult.

Valóban e felfordult világ „sepredéke“ lettünk szegény, szerencsétlen belhivatalnokok! „Szabad madarak“, akiket e válságos időkben útszéli vadorzók is lelőhetnek!

S amidőn ezt siró lélekkel megállapítjuk, a nélkül, hogy papi, tanítói pályán eltöltött életünket sajnálnók, komolyan kell kérdeznünk, nincs-e itt az ideje annak is, hogy a teológiákat megszüntessük, miután a vallás egyre inkább úgy tekintetik, mint 5-ik kerék?! S nem kellene-e bezárni tanítóképzőinket is, miután egyre hangosabban prédikáltatik az ige: mindenki tanítsa meg otthon írni-olvasni a maga gyermekét, egyébre úgy sincsen szükség?!

E kérdések felvetése más időkben megbotránkozható volna. Ma azonban csak az botránkozhatik meg rajta, aki nemcsak átélte, de tán' képzelni se tudja Kacziány vasvillás „tényezőinek“ iszonyatosságait és tán' eszében sincs, minő bűn volna egy valamire való jó gyermeket is, de a rosszabbjait is a tanítói, papi pályára mihaszna martiromságára kárhóztatni. Mert akár életünket is adni a juhokért — és viszont a mindenkori cselékek állandó kizsárait minden jogos emberi méltóság megtapostatásának fájó érzésével túrni e türesünkből eredő közhaszon legkisebb reménye nélkül: ez két különböző dolog. Amabból — úgy látszik — nem, vagy egyelőre: nem igen kér a világ; emennek meg hovatovább semmi értelme se volna. Mihelyt a papi pályán hivatást nem, legfeljebb szerepet tölthet be az ember; mihelyt a papok, mint „falu cselédei“ lélekről, legfőbb jóról, más efféle „avasságokról“ nem, csak a hasról, mint egyedül való egy földolgról prédikálhatnak, kár egyetlen ifjút a hajdani Molochnak dobott áldozatok mintájára egy egész életre eltemetni.

Vagy Isten szolgálja, vagy más pályák futója; de semmiesetre se csak névlegesen „verbi divini minister!“

Ez a meggyőződésünk, kik most jóformán mint földönfutók méltatlan szenvedünk, fázunk és rövidesen éhezünk is. E meggyőződésben hívjuk fel gondolkozásra egyházi nagyjainkat. A szomorú jelenből pillantsanak a sivár jövőbe és buzduljanak nagy elhatározásra.

1919 január 10.

G. Szabó Mihály,
lelkész.

A Kántortanács.

A sok nevű és célú tanácsok között — úgy hallottam — megalakult a Kántortanács is. Hogy kik és miért alakították, nem tudom, mintahogy kartársaim javarésze sem tudja. Pedig — úgy vélem — a Kántortanács azért alakult meg, hogy a szellemi munkások legnagyobb inségben lévő kasztjának: az orgonista-kántorok s hitoktatóknak érdekeit képviselje. Hogy felelhetne meg hivatásának a Kántortanács, mikor a kántorok zöme még a létezéséről sem tud. Pedig volna miért küzdeni a Kántortanácsnak.

Nem akarok Gorkij stílusú képet festeni a kántorok sanyarú helyzetéről, melyet sem az egyház, sem az

állam nem akar meglátni. A mai nehéz megélhetési viszonyok között a békeben is kevés fizetést kapjuk, mely egy heti megélhetésre sem elegendő. Minden más tisztviselő segélyekben részesült és részesül e nehéz időkben, csak a kántorok érdekeiért nem száll senki sikra.

Itt van a Kántortanács, melyről alig tudunk s mely hivatva lenne a kántorok érdekeiért harcolni, álljon elő, hívjon össze gyűlést és hallgassa meg, hogy mit akarunk. Hallgassa meg követeléseinket — mert kérésről ennyi szenvedés, nélkülözés után szó sem lehet — és cselekedjék, mert itt a tizenkettedik óra . . .

Mert nevetséges ugyebár, hogy — míg a mit sem tevő katonák ellátáson kívül havi 300, értsd háromszáz koronát kapnak, addig az egyházi belmissióban — az egyházi törvényben előirt munkákon kívül — hatalmas munkát végző — vallásosgyüleketek, énekkarokat vezető — és heti 8—12 órában éneket és hittant tanító kántor negyedévre kap 200—400 koronát, szóval havi 66 kor. 66 fillér — 133 kor. 33 fillér készpénzfizetést kap. Tessék ebből megélni, ruházkodni. Ilyen éhbérért, ilyen nevetségesen csekély összegért dolgozik ma egy tanult, — képezdét, esetleg tanfolyamot is végzett — egyén.

Ma, ha a kántorok, hitoktatók segíteni akarnak túrhetetlen helyzetükön: szervezkedniök kell, ha lehet, a Kántortanács cégére alatt, ha kell, egy külön egyesületben. Egyesült erővel kell fellépniük és a megélhetési feltételek teljes megadásáért harcolnunk.

Megalakult a Kántortanács! — hallám ezt a hírt és eszembe jutott a mi lehetetlen helyzetünk és felteszem a kérdést — melyre talán választ sem kapok: — kik a Kántortanács vezetői, akik küzdeni akarnak a kántorok emberségesebb fizetéséért? Hol székel a Kántortanács? Hova küldjük panaszainkat meghallgatás és orvoslás végett? Mert sérelmeinken, panaszainkon, nyomorúságos helyzetünkön valakinek segíteni kell!¹

Szaday Sándor

bátyui ref. orgonista kántor, hitoktató.

Külföld

Két holland nyelvű közleményről.

A magyarság ügyének a legsikeresebb szolgálatot mindig azok a magyar férfiak tehetik, akik valamely epochalis eseményünk alkalmával épen valamelyik nyugati nemzet körében élnek és ott élő, személyes összefüggéseik vannak. Nemzetünk mostani válságos helyzetében igazán a Gondviselés működését láthatjuk abban, hogy az utrecht-i egyetemen immár harmadik esztendeje tanul kint *Tantó János* lelkészjelöltünk, aki a debreczeni, a budapesti és sárospataki kollégiumainknak volt mindig és mindenütt jeles, komoly, törekvő tanítványa.

¹A Kántortanács megalakulásáról közölt híradásokból ki-maradt a jelző szócska: „Katholikus“. Egyelőre tehát **Katholikus Kántortanácsról van szó.**
Szerk.

Az ő tollából két becses dolgozat látott a legközelebbi napokban hollandus szemlékben napvilágot s dolgozatait külön lenyomatban szerkesztőségünknek is szives volt megküldeni. Az egyiknek a címe „Een blik op Hongarije“ és az Utrechtben, Dr. A. W. Bronsveld szerkesztésében megjelenő „Stemmen voor Waarheid en Vrede“ 1919 januári számában olvasható. Röviden vázolja a magyar forradalom eseményeit, majd végig vezeti a külföldi olvasót azokon a nagy történelmi tényeken, melyekről azt hittük, hogy velük örök időkre megnyertük a nyugati művelt nemzetek rokonszenvét; ezután a magyar protestáns egyházak jelen helyzetét tárgyalja és megkapó színekkel ecseteli azt a szomorú helyzetet, amelybe jutna a protestantismus ügye Európa Keletén, ha hazánk szétdarabolását az entente csakugyan megengedné. Kimutatja, hogy a nyugati kultúra veszedelmét jelentené, ha a kulturátlan szerbek és oláhok legyünnék a náluk sokkal fejlettebb műveltségű magyarokat és a béke kongresszus belátásához, emberiségéhez apellál nemzetünk érdekében.

Másik dolgozatának a címe „De nationaliteiten kwestie in Hongarije.“ (A nemzetiségi kérdés Magyarországon) és a szintén Utrechtben kiadott „Stemmen des Tijds“ (Korunk szava) havi folyóiratnak ugyancsak 1919 januári számában jelent meg. Ez az előbbinél még terjedelmesebb és teljes tudományos apparátussal kidolgozott igen komoly és értékes munka, amely hitünk szerint széles körökben fog megértő barátokat szerezni nemzetünk ügyének.

A nemzetiségi kérdést egész terjedelmében tárgyalja, még pedig sorrendben, külön minden egyes nemzetiségre vonatkozó részt. Kimutatja azoknak a vádának alaptalan és tarthatatlan voltát, amelyet ellenünk a velünk közös hazában élt nemzetiségekre vonatkozólag egyes aljas agitátorok a külföldön terjesztettek ellenünk. Pontos statisztikát ad a nemzetiségeknek a magyarokhoz viszonyított lélekszámáról, kulturájáról, gazdasági helyzetéről, a háború alatt tanúsított magatartásáról és a hangoztatott elszakadás esetén a ránk is, de még tán nagyobb mértékben a hazai nemzetiségekre váró hátrányokról, kárról és veszteségről.

Amikor *Tantó János* barátunknak erről a két értékes dolgozatról örömmel és teljes elismeréssel emlékezünk meg, egyúttal többi társainkat is, akiknek bármelyik nyugati nép körében élő összeköttetések vannak, szeretettel kérjük, hogy barátaik szívét igyekezzenek megnyerni hazánk és nemzetünk sértetlen fentartásának, mert csak ha mindenki megteszi, ami tőle telhető, akkor remélhetjük, hogy a jó Isten kegyelme megőriz és megtart bennünket és felvirágoztatja boldogtalan magyar hazánkat.

Grotius

A hit alap, amelyen a reménység nyugszik; a reménység táplálja és fenntartja a hitet.

KÁLVIN.

Halottaink.

Kónya Gábor

meghalt 1919 január 7.

Eltemettük őt is, ki az ifjabb lelkészek közt az első sorban állt s munkatársai között általában a legkiválóbbak színvonalára emelkedett. Koporsója felett mosolygott a nap, de sötét felleg borongott az összegyülekezett sokaság felett, mely a hű, igaz és buzgó lelkipásztort siratta az elhunytban. — Ha volt lelkész, akit népe magáénak mondhat, a mezőtúriak lelkésze az volt. Ott született, ott járt iskolába, s a gimnázium elvégzése után onnét jött Debreczenbe, hol a lelkészi pályára készült elő. A theologiai tanfolyam után külföldi egyetemeken bővítette ismereteit. A legnagyobb buzgalommal és kitartással készült erre a legnehezebb, de a belső elhívás fényénél gyönyörűségnek látott pályára.

Munkásságát az országos ker. ifjúsági egyeletnél kezdte, mint titkár és ebben az állásában nemcsak Budapesten, hanem az egész országban széjjel járván, sokat fáradozott a régebbi egyesületek megerősítésén és újak alapításán. Ez a munka, melyet két évig teljesített, kedves volt az ő lelkének és Jézusnak is.

Ebből a munkakörből szólította őt el a mezőtúri gyülekezet meghívása az újvárosi lelkészi állásra. Gondolom, sokat tépelődött akkor. Menjen-e? Nem, mintha nem érezte volna át egészen azt az örömet, amit nyújtott néki szülővárosa részéről a bizalomnak, szeretetnek impozáns megnyilatkozása. Gyermekek-álma teljessé lett be, mikor egy szívvél, egy lélekkel hívták őt haza... Azért tépelődött, mert tudta, hogy „egy próféta sem kedves az ő hazájában“. És mégis engedett a hívásnak, mert győzött lelkében az aggodalmakon a szülővárosa iránt érzett szeretet és az a bizodalom, hogy az erejét felül haladó munkában Isten megsegíti.

Mezőtúron az újvárosi templomban kezdte meg működését, de csak kevés ideig élhetett kizárólag az újvárosi gyülekezetnek; szinte megfoghatatlan, mily gyors és következetes időrendben szakad vállaira az egész mezőtúri egyház szellemi- és anyagi ügyeinek összes gondja és minden felelőssége. Harmincnégy éves korában, mint helyi szolgálatban idősebb lelkész, az egész gyülekezet élén áll és kezébe futnak össze egyik legnépesebb, fejlődésre nézve mindig az első sorban álló egyházközségünk igazgatásának legfontosabb szálai. Azonban sok oldalú munkálkodása sem tudja figyelmét elvonni Isten igéjének teljes odaadással való hirdetésétől és a gyülekezeti életben a lelki megújulást célzó plántálásnak és öntözésnek a legnagyobb gonddal és figyelemmel való végezésétől.

A pálya kezdetén a názáreti programot választotta eszményül, ennek szolgálatában elment erejének, képességeinek, a nála letett talentomoknak a végsőkig

való kihasználásáig s mikor a háború kitört, ezzel a programmal ment a tűzben égő világ szenvedő gyermekei közé prédikálni, sebet kötni, szabadulást hirdetni, a szemeket megnyitni, a lesújtottakat felemelni. Úgy tudom három évig volt a harctéren, mint táborigazgató s 1917-ben tért vissza beteg szívvel. Orvosai a pihenést ajánlották neki s ő nem akart pihenni; szerető családja, kedves gyülekezete körében nem is érezte, hogy beteg. Pedig az volt. Nagyon beteg! Én a reformáció négy száz éves emlékünnepe hálójában utoljára prédikálni, láttuk, hogy beteg s kérdeztük, miért nem kíméli magát, azt felelte; „Isten megoltalmazott a harctéren, úgy érzem, egészségem is visszanyerem, ezekért való áldozatom volt prédikálásom“. Talán ha a béke szelid napja hamar ránk ragyogott volna, ha nem kellett volna mindig sötétebb, szomorúbb dolgokat látni, elviselni, nem vesztjük el. De a bekövetkezett megrázkódtatások betegségét mind súlyosabbá tették. Karácsony reggelén még hirdette Isten házában Krisztus születését s mire eljött az est, érezte szívében a halál kezének érintését... Aztán két szomorú hét következett s utána az a még szomorúbb temetés... Könyharmatos koporsó, bánatba merült hitves, három kis árva, reszkető öreg, édes apa, ... az a zsúfolásig megtelt templom, a tiszta, nemes szívű emberek nagy sokasága... a tiszta, nemes, de immár megtört szívű ember, a mindhalálig hű lelkipásztor temetésén. Nem lehet ezt elfeledni!

Pihenj csendesben, elköltözött testvérünk. Itt a földön úgy sem ismerted a pihenést. Álmodj szépet arról a ma még sötét gyászban élő kedves kis családról... Mezőtúr fejlődéséről, a református képezdéről, melynek terve a te lelkedben fogant meg... Krisztus egyházáról, a lelkeknek Krisztus köré seregléséről, Véle való egyesüléséről, melyről oly sokat, oly buzgón tudtál prédikálni, annál inkább, mert magad is így éltél s félelem nélkül mentél a félelmes útra a fejfádra is rávésett szent igékkel elhaló ajkadon: „Nékem az élet Krisztus és a meghalás nyereség.“

Boldogult testvérünk! Isten veled!

Németh Vincze.

Hatvani Béla, a szatmárnémetii református főgimnázium kiváló tehetségű és sikerdús működésű, derék tanára, folyó évi január hó 19-én, életének 41., tanári munkálkodásának 17. évében elhunyt és 21-én a református főgimnázium udvarán tartott megható gyászszertartás után a szatmárrészi református temetőben, a legőszintébb részvét nyilvánulása mellett helyeztetett végső nyugalomra. A szerető és szeretett kartárs, a köztisztelt, érdemes, jó tanár és finom lelkű művész haláláról a fentartótestület, igazgatótanács és tanári kar mély megilletődéstől sugalt kegyeletes gyászjelentést adott ki. — Emléke gyászaborult övének szívében és művészi alkotásaiban drága örökségként fenmarad.

Különfélék.

Juhász Nagy Sándort, aki a kultuszminiszteri államtitkárságtól megváltva, csakugyan igazságügyminiszter lett, mint a Budapesti Hirlapból olvassuk, a protestáns egyházak mindegyikének közös küldöttsége kérte fel, hogy vállalja el ezt a tárcát, mert különben a kormány tagjai közt nem lett volna egyetlen protestáns ember sem. Ha már a protestáns egyházak eme küldöttsége politikai kérdésekbe így beleszólani kívánt (nem tudjuk, honnan nyert felhatalmazás alapján), mi jobban szerettük volna, ha nem Juhász Nagy Sándort s nem is erre kérték volna, hanem a köztársasági elnököt és a miniszterelnököt kérték volna arra, hogy a minden tekintetben bevált Juhász Nagy Sándornak ne kelljen elhagyni a kultusztárca vezetését azért, mert református.

A debreczeni református presbiterium január hó 24-én délelőtt 1/211 órai kezdettel tartotta ez évi első ülését dr. Dicsőfi József lelkész és Márk Endre főgondnok elnöklése mellett. A lelkészelnök tartalomdús és korszerű szép megnyitó beszédében fejtegette az anynyira szükséges evangéliumi szellem, egyetértés, hűség munkálkodás és szeretet áldásait, amelyeknek bőséges kiadását esdette az egyházra és a hívekre egyaránt. Nemes figyelemmel emlékezett meg dr. Juhász Nagy Sándor egyházi főjegyzőnek igazságügyminiszterre történt kinevezéséről, mely alkalomból őt a presbiterium őszinte tisztelettel és szeretettel üdvözli. Végül hathatósan ajánlotta a presbiteriumnak s általa az egyháztagoknak pártoló figyelmébe a református sajtóegyesület ügyének fölkarolását. A tárgysorozat rendjén Nagy József miniszteri tanácsos, pénzügyigazgató, mint egyházi gazdasági bizottsági elnök, letette az esküt, úgyszintén Mika Ilona polgári leányiskolai segédtanítónő is. A kegyes hagyományok és adományok bejelentése után az egyház összes tisztviselői és alkalmazottai részére rendkívüli drágasági segélyt, egyesek részére esedékes korpótlékokat szavaztak meg, még pedig a segélyt állami mintára és folyó évi június hó végéig terjedőleg. Az évi költségvetés letárgyalása nagy egyhangúsággal történt. A homokkerti buzgó hívők templomépítés ügyében benyújtott kérvényét bizottságnak adták ki véleményes javaslatként végett, ami a nemes és szent ügy sűrűs voltára való tekintetből bizonyára mielőbb a presbiterium elé terjesztetik. — Méltányos is, hogy a ma időkben, amikor a közhangulat más irányba akarja terelni a nép érzületvilágát, honorálják azoknak az egyszerű híveknek kérését, akik csaknem két évtizede töretlenül vágnak és munkálkodnak az Isten házáért.

A kassai református egyház a dr. Révész Kálmán püspök Miskolcra költözésével megüresedett lelkipásztori állásra dr. Révész Imre kolozsvári theol. tanárt hívta meg. A gyakorlati lelkészet kiváló erőt nyer, reméljük, hogy az elméleti theologia sem fog veszíteni

Őszintén üdvözljük az új lelkipásztort s Isten áldását esdjük úgy reá, mint a fényes kassai gyülekezetre.

Tápintézetünk ügye. Jóllehet püspökünk kérészozata el sem juthatott még minden célba vett helyre, az adományozások már is kezdenek érkezni a pénztári hivatalhoz konviktusunk részére. Egyházak, egyesek, segédlelkészek, tanintézetek tanárai, lelkészek jelentékeny adományokkal sietnek felsegélni erejét vesztett kollégiumi tápintézetünket. Egyik dunamelléki lelkész száz koronát küldött, reáírva a postai utalvány szelvényére, hogy még 2000 ilyen küldemény legyen: el lesz érve a cél. Egyik kicsiny egyház lelkészének szószéki felhívására néhány perc alatt 90 korona gyűlt össze. Sok jót, minden szépet remélhetünk az előjelek után a gyűjtés akciójától, melyben lelkészeink, tanáraink, tanítóink, lelkes híveink — mint nagy örömmel látjuk — vállalva, szent lelkesedéssel buzgólkodnak a nemes ügy érdekében. Isten áldása legyen a lelkes munkálkodókon, a nemes lelkű adakozókon. A pénztári hivatal minden beérkezett adomány vételéről értesítést küld a beküldőhöz.

Ady Endre, a költő, a Vörösmarty Akadémia elnöke, negyvenegy éves korában, január 27-én, szívszélhűdés következtében meghalt. Viaskodó, forrongó, lángoló szellemének termékei többnyire a Nyugatban jelentek meg, amelynek egyik megalapítója és szerkesztője volt. Dolgozott több más lapnak, köztük az Érdekes Ujságnak is, melynek már a megindulásakor munkatársa lett. Első irodalmi próbálkozása debreczeni diák-ságához fűződik. Versírási képességéről, egyéniségéről, értékeléséről részletesen írtak hazai hírlapjaink. Temetése a múzeum előcsarnokából január 30-án délután volt. Az egyházi szertartást Haypál Benő református lelkész végezte. Ezenkívül a kormány, a Vörösmarty Akadémia, a Nyugat, a művészek, az ujságírók és a radikális párt nevében hangzottak el kegyeletes búcsúztatók. Emléke és neve a magyar nemzeti irodalomtörténetben fennmarad mindenha.

Az egyetemi autonómiát, melyet egyesek itt minálunk egyházi részről veszélyeztetettnek szerettek mondani, most ugyancsak súlyos támadás érte az államkormánytól. A budapesti egyetem jog- és államtudományi karára ugyanis egyszerre hét új tanárt neveztek ki, új tanszékekre, az egyetem meghallgatása nélkül, részben pedig az egyetem visszautasító határozata ellenére. Úgy hírlik, hogy a bölcsészeti karra is több új tanárt fognak kinevezni ugyanezzel a móddal. Kár pedig precedenst adni egy — esetleg még valamikor következhető — elnyomó vagy idegen tendenciájú kormány számára a tudománynak politikai szempontok szerint irányítani akarására, kár elkedvetleníteni a bentlevő tisztelt nevű tudósokat és kár az újonnan kinevezetteket, kik közt több valóban méltó és alkalmas, félszeg helyzetbe juttatni. Ez — úgy véljük — nem érdeke sem a tudománynak, sem a köztársaságnak.

Hírek a karcagi református egyházból. A háborús és izgalmas ötödik év, nevezetesen az 1918. esztendő sem tűnt el nyomtalanul a karcagi egyházban. Istennek hála! voltak, akik áldozatkészségükkel előljár-

tak, példát mutattak. . . Az építendő második református templom alapjára Csokai István egyháztag egyezer koronát adományozott, Karcag rendezett tanácsu város képviselőtestülete a második református templom telkének árában 29,000 koronát átutalt, illetve kifizetett. Az egyháztanács az 1918. évi költségvetésben előállott mintegy 14,000 korona fedezetlen hiány fedezésére újabb 8°/_o-os adó kivetését határozta el, ezzel a pótdadó 26°/_o-ra emelkedett. V. Szabó Ferencné Decsői Sára végrendeletileg 10 hold rétiföldet hagyományozott, melyet az egyháztanács egyházfenntartási alap címen kezellet. Ugyancsak e célra szolgál Bajkai János 500 koronás hagyománya, mely ezzel egyezer korona lett. Dr. Fodor Márton izr. vallású ügyvéd ezen célra adott 200 koronát, valamint főgimnáziumi tápintézet létesítésére végrendeletileg egyezer koronát. Ugyanezen célra adományozott özv. Materny Mihályné K. Szabó Rozália kettőezer koronát hősi halált halt fia, Materny Károly emlékére. úgyszintén dr. Szentesi Tóth Kálmán 500 koronát. E célra adományozott Schwarcz Sándor izr. vallású 500 koronát. Ezenkívül szegény, árva gyermekek felsegélésére egyesektől több száz korona folyt be, valamint a templomi perselypénz nagyobb része az építendő második református templom alapját több száz koronával növelte. Végre az elrekvirált harangok helyett egy külön harang készítésére előbb is jelzett Csokai István egyháztag ötezer koronát adományozott. A hitbuzgóságból eredő adományozók és hagyományozók emléke legyen áldott! Példájuk világítson másoknak is a jó eszelekedetek útjának követésére!

Zoványinak az egyházzól, lelkészekről s egyebekről írt és mondott nézeteit szóvá teszi legutóbbi számában a Prot. Egyházi és Iskolai Lap is és ismét kifejezve ismert véleményét, mely szerint az egyház szempontjából kár volt Zoványinak a debreczeni egyetemre kinevezését lehetővé tenni, — azt kérdezi, hol voltak akkor a Debreczeni Protestáns Lap szerkesztője és elvbarátai. Hát bizony lapunk szerkesztője (már akármelyik értessék alatta) — sehol sem volt. Mert tudvalevőleg a Debreczeni Protestáns Lap vezetését a mostani szerkesztőség 1915. év végén vette át s így 1914 tavaszán történetkért Phaedrus bárányának szavaival védekezhetik. Az egyetemi tanárok kinevezésénél szerkesztőségünk egyik tagjának sem volt egyébként sem semmi beleszólása. Ami pedig elvbarátainkat illeti, úgy tudjuk, hogy a tiszántúli egyházkerület egyik akkori vezérémbere, akinek elvtársául egyházi kérdésében készséggel és büszkén nevezzük magunkat, a hittudományi kar tagjai kinevezésének előkészítése rendjén módjában állván a nézetét előadni, kifejtette és megokolta azt a véleményét, hogy miért kell mást kinevezni az egyháztörténelmi tanszékre.

Szerkesztői üzenetek.

N. I. Kisújszállás. Őszintén sajnálom, hogy a zsinatról írott cikk végső szavai csakugyan úgy érthetők, mintha a figyelmeztetés nagytiszteletű úrnak szólana. Pedig egyáltalán nem akart *senkire*. — annál kevésbbé nagytiszteletű úrra, — irányuló éle lenni a mostani nehéz helyzetben különösen megokolt általános kérelemnek. — Beismerem, hogy hibáztam. *Nagyobbat*, mint hogyha bántani akartam volna: nem szabatosan írtam és felreértésre adtam okot. Őszintén bocsánatot kérek nagytiszteletű úrtól a keserűségért, mit akaratom nélkül okoztam. *K. B.*

T. I. Debreczen. Minden kicsiséggel nem foglalkozhatunk. Azt minden gimnázista is tudja, hogy az evangéliumi egyházakban nincs püspök abban az értelemben, mint a római katolikusoknál. Ép úgy, amint pap sincs abban az értelemben. S ha valaki azt fogja valamikor fejtegetni, hogy a református lelkészek helytelenül nevezik magukat papoknak, bizony még az állami törvények szerint is kötelező egyházi törvényre sem lehet hivatkozni, mivel hogy az papnak nem nevezi a papot, mint püspöknek a püspököt. Különböztet pedig ne tessék elfelejteni, hogy a politizálás közben mondottakat nem veszik mindig komolyan a hallgatók, sőt sokszor maguk a szónokok sem.

E. I. Későn érkezett és így újévi aktualitását elvesztette.

Hivatalos értesítés.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

472—1919. szám.

Az egyházkerület nagytiszteletű esperesi karának, valamennyi tanintézet igazgatóságának.

A vallás- és közokt. miniszter úrnak folyó évi január hó 15-én 220,004. szám alatt a hadból visszatért tanítók és tanárok elhelyezése és a háború folytán alkalmazott helyettes tanszemélyzet szolgálati viszonyának a tanév végéig való meghosszabbítása tárgyában kelt rendelete másolatát figyelembevétel végett alább közlöm.

Atyafiságos szeretettel és tisztelettel
Debreczen, 1919. évi január hó 25.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A vallás- és közoktatásügyi miniszternek jelen kelet és ügyszám alatt kelt s az állami tanfelügyeleti szervekhez intézett rendeletének másolata:

A leszerelés következtében számos olyan okleveles tanító és tanár tér vissza a polgári életbe, akik eddig katonai szolgálatuk miatt alkalmazást nem nyerhettek.

Viszont az egyes iskoláknál már alkalmazásban álló, leszerelő tanítók és tanárok hazatérésével feleslegessé válik annak az ideiglenes, helyettes tanszemélyzetnek a további huzamosabb alkalmazása, amely tanszemélyzet a hadbavonultak teendőit eddig nehéz viszonyok között ellátta.

A hadból visszatérő állásnélküli tanítók és tanárok mielőbbi megfelelő elhelyezkedését előmozdítani, a hadbavonultak helyettesítésére ideiglenesen alkalmazott tanszemélyzet szolgálati viszonyának megszüntetésénél pedig ezek érdekeit méltányosan biztosítani kívánván, elhatároztam, hogy:

1. az állami tanintézetek üresedésben levő, vagy a jövőben megüresedő állásainak betöltésénél a hadból visszatért és szabályszerű képességgel bíró tanárokat és tanítókat a képesítésük megszerzése óta eltelt idő, valamint a katonai szolgálati idő tekintetbe vételével előnyben részesítem;

2. azokat a helyettes (segéd) tanítókat, tanítónőket, tanárokat és tanárnőket, akik a folyó tanévben bármely fokozatú állami tanintézetnél a hadbavonult tanárok, tanítók helyettesítésére ideiglenes (helyettes, segéd) minőségben alkalmaztattak és az általuk helyettesített tanerő (tanerők) visszatérésekor még tényleges alkalmazásban állottak, ebben az alkalmazásban a tanév végéig meghagyom és szabályszerű illetményeiket a jelzett időpontig biztosítom. A hadból visszatért tanítót, tanárt és helyettesét ott, ahol ez lehetséges és indokolt, az osztályok megfelelő megosztásával esetleg váltakozó bevezetése mellett is egyformán foglalkoztatni kell.

Az állami tanintézeteknél követendő erről az eljárásról az egyházi főhatóságokat a hatóságuk alatt álló tanintézeteknél leendő figyelembevétel végett egyidejűleg értesítettem; a Cím közvetlen felügyelete alá tartozó iskolákat illetően pedig felhívom a Címet, hogy ezeknek a tanintézeteknek a fentartóit hasonló értelemben való eljárás iránt sürgősen keresse meg.

Az állami iskoláknál üresedésben levő, vagy megüresedő állások betöltésére vonatkozó felterjesztéseimnél legyen Cím jelen rendeletem 1. pontjában foglaltakra figyelemmel és adott esetekben intézkedjék a rendes és helyettes tanszemélyzetnek a rendelet 2. pontja értelmében való foglalkoztatása iránt.

Budapest, 1919 január hó 15-én.

Juhász Nagy Sándor s. k., államtitkár.

A hivatalos másolat hitelül:

Ebergényi Endre, igazgató.

311—1919 szám.

Körlevél.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

A vallás- és közokt. miniszter úrnak 239403—1918. II. a. ü. ö. szám alatt folyó január hó 7-én kelt rendeletével rendelkezésemre bocsátott összegből az 1918. évre, valamint az 1919. év I. negyedére az 1917. évi IX. t.-c. 14. §-a, illetve az 1912. évi XXXV. t.-c. ide vonatkozó határozmányai által megállapított családi pótlékkal egyenlő *családi pótléksegélyben* részesíthetők

a) azok a lelkészek, kiknek a készpénzbeli járandóságuk 30% leütése mellett a 3000 K-t felülhaladja s *ez okból* családi pótlékban még nem részesültek, de a 7000 K-t nem haladja túl;

b) azok a vallástanárok kik más oldalról családi pótlékban még nem részesültek;

c) azok a theologiai tanárok, akiknek jövedelme a fent jelzett korlátozások mellett a 7000 koronát nem haladja túl.

Az a), b), c), alatt felsoroltak részesíthetők még az 1918. évre esedékes az 1918. évi 2500. M. E. sz. rendelettel megállapított ruhabeszerezési segélyben, valamint az 1918. évi 5410 M. E. rendelettel engedélyezett egyszeri rendkívüli 600 K-ás segélyben.

Szoros miheztartás végett még közlöm a következőket.

Az évi 400 K családi pótlék csak oly 24 évet be nem töltött édes- vagy mostoha gyermek után adható, aki ellátatlannak tekinthető. Nem adható tehát oly gyermeknek, akinek magának olyan keresete vagy jövedelme van, amely az évi 600 K-t eléri vagy túlhaladja vagy nyilvános tanintézetben olyan ingyenes vagy kedvezményes helyen van vagy oly alapítvány vagy ösztöndíj élvezetében áll, amelynek értéke az évi 600 K-t eléri vagy túlhaladja, továbbá aki az 1918. évben mint zászlós vagy tiszt szolgált a hadseregben vagy hadifogoly volt, végre ha megnősült vagy férjnél van. — Azon gyermek után, aki tanulmányait 24-ik életévének betöltéséig kizárólag azon okból nem fejezhette be, mert a mozgósítás folytán tényleges katonai szolgálatot teljesített, a családi pótléksegély egyelőre megadható.

Az 1912. évi XXXV. t.-c. 9. §-a alapján családtagok (eltartott rokonok) után igényelhető családi pótléknak megfelelő családi pótléksegélyt a vallás- és közoktatásügyi miniszter úrtól kell kérelmezni.

A ruházatbeszerzési segély összege az illető igényjogosult saját személye után 1000 K, ha 1918. év június hó 1-én tényleges alkalmazásban állott, 500 K, ha hadbavonult volt. Minden gyermek után, akinek az 1918. év II. felében családi pótlékra igénye volt, külön 400 K, továbbá a feleség után is 400 K. — A feleség után azonban csak az esetben jár, ha ő maga nem áll olyan alkalmazásban, amely után neki magának is igénye volt ruházatbeszerzési segélyre (pl. tanítónő, óvónő stb.) Aki 1918. év június hó 1-én még tényleges alkalmazásban nem állott, segélyben nem részesíthető, ép úgy nem jár az után a gyermek után, aki 1918. évi június hó 30-ika után született, vagy azután a feleség után, akit az igényjogosult csak 1918. évi június hó 1-e után vett el. A 600 K-ás egyszeri rendkívüli segély mindazoknak jár, akik ruházatbeszerzési segélyben részesültek és 1918. év november hó 20-án tényleges alkalmazásban állottak.

Az a), b), c) alatt felsoroltak részére az igényelhető összegek bélyeges nyugta ellenében fizettetnek ki. Külön nyugta állítandó ki a családi pótléksegélyről, külön a ruházatbeszerzési segélyről s külön a 600 K-ás egyszeri rendkívüli segélyről.

A nyugta szövegébe felveendő a fent közölt miniszteri rendelet száma, felsorolandók azok a családtagok névszerint és születési idő szerint, akik után családi pótlék vagy ruhasegély igényelhető. Tekintettel arra, hogy fent hivatolt rendelet szerint a jogosultság nélkül kifizetett összeg visszatérítésére anyagi felelősséggel tartozom, szükségesnek tartom, hogy az érdekelt lelkész urak nyugtáikra sajátkezűleg rávezessék a következő záradékot: „amennyiben a minisztérium igényjogosultságot utólag el nem ösmerné, a felvett összeg visszatérítésére magamat kötelezem“.

Felkérem Nagytiszteletedet, hogy a fentiek figyelembe vételével méltóztassék az igényjogosultak nyugtáit

összegyűjteni és minden nyugtára külön-külön rávezetni: „Igényjogosultságát legjobb tudomásom szerint igazolom“, hivatalos bélyegzővel s névaláírással ellátni, s az így ellátott nyugtákat kiutalás végett méltóztassék hozzám felterjeszteni. A kiutalt összegeket az egyházkerületi pénztár postautálványon fogja az igényjogosultaknak elküldeni.

Atyafisági szeretettel:

Debreczen, 1919. január 23.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

388—1919. szám.

Valamennyi tanintézet tekintetes igazgatóságának.

A vallás- és közoktatásügyi miniszternek múlt évi december hó 18-án 238,232. szám alatt kibocsátott ösztöndíj pályázatára az idős gróf erdődi Pálffy János-féle iskolai ösztöndíj alapítványára vonatkozólag a figyelmet felhívom.

Tisztelettel

Debreczen, 1919. évi január hó 20.

dr. Baltazár Dezső,
püspök.

506—1919. szám.

Valamennyi tanintézet igazgatóságának.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak múlt évi december hó 17-én 229,581. szám alatt az ösztöndíjakra vonatkozó leiratát alább közlöm.

Debreczen, 1919. évi január 25.

dr. Baltazár Dezső,
püspök.

229,581—1918. V. szám.

A magyar vallás- és közoktatásügyi minisztertől.

Az ösztöndíjkiutalásokból kitűnt, hogy néhány tanuló egyszerre több ösztöndíjat (nem jutalomdíjat vagy egy évre szóló alapítványt) élvez. Minthogy ez az ösztöndíj céljával is, az érvényben levő ösztöndíj szabállyal is ellenkezik s minthogy kívánatos, hogy minél több szegény és kiváló tanuló s így minél több szegény család élvezzen segítséget, felhívom a főigazgatóságot, utasítsa az intézeti igazgatókat, hogy oly tanulóknál, akik egynél több ösztöndíjat élveznek, csak az egyikről (a nagyobb összegről) kiállított nyugtatványt láttamozzák, a másikra vonatkozólag pedig szólítsák fel a szülőt, hogy az ösztöndíjról mondjon le vagy folyamodványban kérvenyezze a döntést. Természetesen, hogy ha nem állami ösztöndíjról van szó, a kérvény az illetékes adományozóhoz küldendő, de a beérkezett határozat ide jelentendő.

Budapest, 1918. évi december hó 17-én.

A miniszter rendeletéből:

Olvashatatlan aláírás,
miniszteri tanácsos.